

Interjú Szabó Balázssal, az aikidó specializáció vezetőjével

Készítette: Kalmár Csaba

- *Agresszivitásod közismert. Hogyan jutottál el (az utcai harcra keresztül) ehhez a nagyon szellemi2sporthoz”, mint az aikidó?*

- Nem az utcai harcból jöttem. Az aikidó előtt kosárlabdával foglalkoztam, ami harcos dolog, és a harcművészetekkel az első és utolsó találkozásom az aikidó volt.

- *Mikor történt mindez?*

- 1984-ben.

- *Ez még a hőskorszak volt a magyar budó életében!*

- Abszolút. Kollégista voltam Vácon, és a kollégium igazgatója jött azzal a hírrrel, hogy egy katonai önvédelmi kurzus fog indulni, mert egy katonatiszt tartotta az edzéseket.

- *Hogy hívták?*

- Horváth József. Ma már nem annyira aktív, több sérülés miatt. Így kezdtem el Józsinál aikidózni, de azt, hogy aikidózom, körülbelül egy hónappal később tudtam meg, mert mi mindannyian csak annyit tudtunk, hogy valamiféle katonai önvédelmet tanulunk. Józsi asztalán láttam később egy ledobott papírt, amin az volt, hogy aikidó. Megkérdeztem tőle, mi az, hogy aikidó, és mondta, az, amit csinálunk.

- *Titokban tartotta, hogy mit műveltetek!? Ő akkor már danos volt?*

- Nem, első kyu-val bírt, tehát barna öve volt, később ő lett a három legelső danos egyike Magyarországon. 1986-ban volt az első dan-vizsga, és harmadmagával akkor vizsgázott le.

- *Pletykaszinten hallottam, hogy - esztétikai beállítottságod okán – valójában a fekete gatyá, a hakama miatt kezdted el az aikidót, mert tetszett a gúnya. Igaz ez a hír?*

- Nem, nem. Igazából most azon gondolkodtam, hogy a fekete gatyával mikor találkoztam először, de Józsi már akkor azt hordott, emlékszem. A hakama mint olyan, persze később tetszett meg. De leginkább, mint a tudásnak a szimbóluma vágytam rá, abban a hitben, hogyha egyszer felvehetem, akkor már nem vagyok akárki.

- *Esküszöm, úgy hallottam, hogy sokan azért kezdenek el aikidózni, mert tetszik nekik a fekete hakama. Nagyon elegáns viselet!*

- Kétségtelen, bár azért az aikidóban azt szokták mondani, hogy a hakama annyit gátol az ember mozgásában, hogy jóformán újra kell tanulnia egy csomó technikát, amikor egyszer belebújik a hakamába.

- *Érdekes apróság! Ezt nem is tudtam.*

- Próbálj ki egyszer egy földig érő szoknyát magadra kötni, és úgy kezdeni el valamit, mondjuk focizni, vagy bármi mást. Gyorsan rá fogsz jönni.

- *Rajta már jól áll, tudjuk. Több mint húsz éve, hogy aikidózol. Te a Kobayashi-iskolát képviseled. Miért hasadt szét különböző iskolákra az alapító halála után az aikidó?*

- Az alapító halála után minden széthasadt, ez egy tény. Igazából sosem volt ez másként. Az aikidóban annyiban történt máshogy, hogy az alapító nem olyan típusú ember volt, aki szigorúan lefektette volna a követendő utat tanítványainak. Nem írta le, nem írt könyvet, hogy így és így kell csinálni a technikákat stb. Ueshiba nagyon rapszodikusán, csapongóan tanított. A tanítványai visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy nagyon nehéz volt nála tanulni, mert például nem volt hajlandó elmagyarázni, hogy egy adott mozdulatot hogyan kell végrehajtani. Ő sokféleképpen csinálta, és azt mondta, hogy ahogy logikus, csak úgy. Emiatt mindenki úgy és azt értette az O-szenszei aikidójából, amit a saját személyisége engedett neki. Így teljesen természetes volt, hogy ma két shihannak a technikája között óriási a különbség. Ezzel az alapítónak nem volt semmi gondja, halála után pedig a vezető tanítványok az összekötő kapcsot veszítették el a mester személyében. Amikor O-szenszei meghalt, akkor megszűnt ez a közös nevező, és aki önállósodni akart, az önállósodott. Ez igazából nem járt nagy földrengésekkel az aikidóban.

- *Valahol azt olvastam, hogy Daisetz Teitaro Szuzuki, a világ nyugati felén is jól ismert zen-kutató kapcsolatban volt O-szenszeivel, és a zen buddhizmussal is összefüggésbe hozta a nevét.*

- Daisetz Teitaroval való kapcsolatáról én úgy hallottam –de ez nem biztos, hogy így van-, hogy ők nem találkoztak, személyesen nem ismerték egymást, hanem Szuzuki ismerte az aikidót, s annyira tetszett neki, hogy egy ízben úgy nyilatkozott róla, hogy az aikidó maga a mozgó zen. És ez a mondata annyira szlogen jellegűvé vált, hogy utána nagyon sokan ezt úgy gondolták, mintha Ueshiba mondta volna valamikor is. Ueshiba nem volt zen-buddhista, hanem egy neo-sintoista irányzatnak a híve volt. Tehát ilyen értelemben véve, közvetlen kapcsolat nem volt kettejük között. Magam, pedig úgy gondolom, hogy nincs olyan művészet, nincs olyan sport a világon, amit hogyha nagyon magas szinten művel valaki, akkor ne

lehetne valami zen-szerű áthallást észrevenni benne. Szerintem, egy kiemelkedő képességű focistánál, amikor csodálatosan játszik, akkor szintén „ott a zen”, ehhez nem kell aikidósnak lennie.

- *Az aikidón belül Te inkább egy technikai irányvonalat követsz, míg a Tohei Koicsi-féle irányzata ki-re, a belső energiára teszi a hangsúlyt.*

- Amiről beszélsz, azt ki-aikidónak szokták nevezni. Ez ma már annyira eltávolodott az aikidótól, hogy tényleg kicsi a kapcsolat a kettő között. De hozzá kell tenni, hogy ennek a művészetnek csak egy része jött az aikidóból. Koicsi Tohei szenszeire nagyon nagy hatást tett egy Nakamura nevű japán mester, aki nem harcművész volt, hanem természetgyógyásznak mondanánk mai szóval. Különböző táplálkozástudományi és életmódbeli meglátásai voltak. Ő egy nagyon híres ember volt annak idején Japánban, és Tohei a lelkes híve volt. Tohei Nakamura tanításait és az aikidóban tanultakat összekombinálva hozott létre egy sajátos irányvonalat.

- *Magyarországon van ennek az irányzatnak képviselője?*

- Van. Mostanában kezdtek el szerveződni, és egy olaszországi mesterhez kapcsolódnak. Végül is egy jó próbálkozás. Én szurkolok nekik, hogy sikerüljön, mert igény biztos, hogy van rá. Visszatérve arra, hogy én valóban sokkal inkább egy technikai vonalat képviselek: Kobayashi szenszeire azt szokták

Szabó Balázs japán mesterekkel és tanítványaival

mondani, hogy nagyon két lábbal a földön jár, és a spiritualitást inkább a háttérbe szorító irányzatot képvisel. Amikor egyszer Kobayashi szenszeit, az irányzat vezetőjét kérdeztem erről, nevezetesen, hogy a Kobayashi-dodzsókban nincs igazából filozófia, akkor a következőket mondta: „Amikor fölmész a szőnyegre, akkor úgy kell gyakorolni, hogy másokban ne tegyél kárt, és hogy a lehető legjobban együtt tudjál működni mindenkiel. Mindenben segítsd a többieket, és kerüld el a sérülés okozását, hogyha mással dolgozol. Na most –mondta Kobayashi szenszei-, ennél magasabb filozófia mi kell még?” Hogyha valaki ezt az életben megvalósítja, hogy úgy dolgozik együtt mindenkiel, akivel kapcsolatba kerül, hogy nem okoz kárt és segíti őket, akkor az egy élő szent.

- *A „Magyar Aikidó Szövetség” belül van valamilyen pozíciód? Egyáltalán, hogyan működik Magyarországon az aikidó-élet?*

- A magyar aikidó-élet úgy működik, hogy vannak független irányzatok, amelyek általában egy-egy shihanhoz, egy-egy nagyobb mesterhez kapcsolódnak. Ezek az irányzatok technikailag teljesen önállóak, tehát saját maguk intéznek mindent. Ezek egyike a Magyarországi Kobayashi Dojók Egyesülete, ennek én vagyok az elnöke. Ezen túlmenően, körülbelül hat évvel ezelőtt indult el egy olyan törekvés, hogy ezek az egymástól egyébként független irányzatok egyfajta keretszervezetben egyesüljenek és működjenek együtt. Természetesen nem minden zökkenő nélkül haladt előre ez a folyamat. Most sem tökéletes még, tehát nem tartozik ide mindenki, de létrejött a Magyar Aikidó-kultúra Szakszövetségnek nevezett keret, ami

egyfajta átfogó ernyőszerkezete minden magyar aikidósnak. A második ciklusra engem választottak meg e szervezet elnökének négy évre 2004-ben.

- *Mennyi munkát kíván meg tőled a központi szervezet vezetése?*

- A központi szervezet annyira nem sokat: csak a tagszervezetek közötti információ áramlására figyelek, más dolgom igazán nincs.

- *Fizetést/tiszteletdíjat kapsz ezért?*

- Nem. Sajnos, meglehetősen szegény szervezet a miénk. Annyi pénze van csak, hogy minden tagszervezet évente tizenötezer forintot ad. Ez összesen nincs százezer forint. Ennyi a költségvetése a szervezetnek egy évben.

- *Ez az elnöki pozíció azért mégiscsak egy fontos tisztség, tehát jó neved van a szakmában. Hogyan látod magad, Balázs*

- Magamat nem feltétlenül látom, de hát...

- *Elismernek?*

- Régóta benne vagyok. Talán a legnagyobb vívmány, amit elértem az, hogy igazán komolyan senkivel nem balhéztam még össze. Ez nem kis dolog a magyar aikidóban. Azoknak a szervezeteknek a vezetőivel, akikkel nagyon kevés kapcsolatom van, sincsen rossz kapcsolatom. Ha találkozunk, akkor nem kell kerülnünk egymás tekintetét. Sohasem mondtam olyat, ami megbántotta volna őket.

- *Ez a Kobayashi-elv.*

- Ez abszolút Kobayashi-elv. És nem csak azért van ez így, mert én amúgy szívesen beszólnék mindenkinek, de Kobayashi szenszei tanításai értelmében nem teszem. Igazából nem igénylem, hogy rosszban legyek bárkivel is. Nem vagyok az a „ami a szívemen a számon” típusú ember, én megfontolom, mit mondok. Azt gondolom, hogy amit kimondok, az kint van a világban. Úgyhogy még azt is meggondolom, hogy másról egy baráti társaságban mit mondok.

- *Aha. Tehát manipulatív alkat vagy, magyarán szólva. Kobayashi szenszeit milyen értelemben tekinted mesterednek? Ő, mint ember is nagy hatást gyakorolt rád?*

-A mai aikidóban már az az egyszemélyes mester-tanítvány viszony nem annyira van meg. Ma már mindenki, aki aikidózik, nem csak egy embertől tanul, hanem akár egy tucattól adott esetben. Ezek között lehet olyan, akitől úgy érzi valaki, többet tanult, és van, akitől kevesebbet, de ahogy telnek az évek, néha az ember rájön, hogy pont fordítva volt az egész. Kobayashi szenszei engem lenyűgöz minden tekintetben, mint ember, mint aikidós. Azzal a csendes hozzáállással fordul az aikidó felé, amiből mindenfajta fanatizmus hiányzik. Nem az a fundamentalista típus, aki csak az aikidóért él. Meglehetősen rosszul viseli azt, hogyha valaki arról beszél neki, hogy az aikidó az élete, és hogy semmi más nem érdekli. Azt szokta mondani, hogy az embernek legyen normális élete, és mellette aikidózzon. Ezt mindenképpen át próbálok venni tőle.

- *Ezért görkorcsolyázol rendszeresen? Ő is ezt teszi?*

- Nem, Kobayashi szenszei nem görkorcsolyáznak. Ellenben voltak próbálkozásai az egykerekkű biciklivel, ami egy féléves edzés-pauzát is okozott neki, amikor egyszer Kanadában lesett róla.

- *Pedig jó egyensúly gyakorlat!*

- Ekkor már hatvan éven felül volt, ami megmutatja a szenszei „gyermeki” lelkét. A görkorcsolyázás pedig régi nagy álmom volt, amit most így, a negyven felé valóra váltottam.

- *Japánban hányszor jártál?*

- Négyyszer.

- *Hosszabb Időt is sikerült ott eltöltened?*

- Egy hónap volt a legtöbb, amit Japánban töltöttem. Ösztöndíjjal és aikidó-ügyintézés végett magánúton is voltam. Lett volna lehetőségem japán-szakosként, hogy akár egy évre, vagy többre kiutazzak, de nem vonzott igazán az ötlet. Nem szívesen hagytam volna itt a dódzsót és az embereket hosszabb időre.

- *Tetszett Japán?*

- Szeretem Japánt nagyon. Nem mondom azt, hogy ott szeretnék élni. A japán társadalom erősen rátelepszik a benne lévő emberekre. Nehéz ettől megszabadulni. Ugye van az a régi japán mondás, hogy amelyik szög kilóg, azt beverik. Ez kicsit még mindig jellemző Japánra, és én nem szeretem, ha engem bevernek. Érdekes módon engem Japánban nem azok a dolgok szoktak megfogni, amik általában a harcművészetekkel foglalkozókat; nem a régi dolgok, a szép templomok meg virágos kertek, hanem a mindennapok szervezettsége, a mindent meghatározó udvariasság.

- *És a gésa ismerőseid, persze!*

- A gésákig nem sikerült eljutnom. Állítólag rettenetesen drága mulatság, úgyhogy erre esélyem se lenne.

- *Pedig szót értenél velük. Szó szerint.*

- Persze.
- *Hogyan megy a japán nyelv, Balázs? Tanítványaid állítják, hogy Te aztán egy kiköpött japán vagy. A stílusodban is, a hanghordozásodban is. Jó nyelvérzéked volt mindig?*
- Azt hiszem, nem rossz. Két nyelvvél foglalkoztam komolyabban: az angollal meg a japánnal, mind a kettőt viszonylag jól beszélem. Sokat felejtettem japánból, mert évente csak kétszer-háromszor van alkalmam huzamosabb ideig japánokkal beszélgetni, és ez kevés. A másik dolog, amit nagyon nehéz szinten tartani, az az írásjegyek tudása. Az ember passzívan nagyon sok írásjegyet tud, mert amikor a számítógépen japánul ír, akkor csak felismernie kell tudnia őket. Ez nem csak az én problémám: állítólag Japánban is nagy gond a szövegszerkesztő szoftverek óta, hogy nem kell már kandzsikat írniuk a japánoknak, hanem elég csak a gép által fölkináltakat elfogadni, és ilyen módon az aktív tudásuk csökken, s a passzív marad csak erős. Ez nálam is így van, tehát néha olyan írásjegyek nem jutnak eszembe, ha le akarom írni őket, amiknek eszembe kéne jutniuk.
- *Ezt nem mondjuk el a többieknek, mármint a tanítványoknak. Valószínűleg kevesen tudják, hogy Te filozófia szakon kezdted az egyetememet.*
- Egyszakos filozófián, bár angolra és filozófiára jelentkeztem. Akkoriban szakpárra lehet csak jelentkezni, és valahogy kiszámolták, hogy a népgazdaságnak hány darab filozófusra van szüksége egy évben, és ez –azt hiszem- nyolc volt akkoriban.
- *Ez mikor volt? Melyik évben?*
- Kilencvenben volt, a rendszerváltás küszöbén. Ekkor liberalizálták a felvételi keretszámokat így nem csak nyolc embert vettek fel, hanem például engem is.
- *Érdekel a filozófia?*
- Nagyon.
- *A mai napig?*
- Igen.
- *És a japán szak?*
- Japán szakra rögtön jelentkeztem volna, de nem lehetett, mert B-szak volt, és csak belülről lehetett fölvenni. Viszont az első adandó alkalommal fölvettem.
- *Filozófiából és angoltól hány évet végeztél el?*
- Angoltól semmit, mert arra nem vettek fel rögtön az elején. Az angol felvételem olyan szinten volt tragikus, hogy sokszor nem értettem, hogy mit mondanak nekem. Végül kaptam 13 pontot az angol szóbelire, amit a filozófia tanárom eszközölt ki, mert neki tetszett a produkcióm. Angoltól így semmit, filozófiából három évet végeztem el.
- *Onnan dobbantottál japánra...*
- Igen.
- *Hallottam hírét zazen-gyakorlataidnak is a guruló átfordulások mellett Yvon Becnél...*
- Lelkes híve voltam vagy fél évig. Akkoriban még egy kis XIII: kerületi lakásban, a negyedik emeleten mentek az ülések. Akkor jártam hozzá a reggeli ülésekre, mert este edzésem volt.
- *És nem érezte meg benned a markánságot? Miért hagytad ott?*
- Akkoriban Yvonnak még nagyon kevés tanítványa volt, és érezhető volt egyfajta nyomás a részéről, hogy részesítsük előnyben a zent az életünk más területeivel szemben.
- *Ja, a japán társadalom megpróbálja beverni a szöveget. Szerintem csípett téged...*
- Akkor egyetemista voltam, egész napokat lógtunk együtt, mentünk erre-arra, segítettem neki, amiben lehetett, tehát tényleg jó kapcsolatban voltunk. Sajnálom is, hogy olyan hirtelen ért véget, amit ahányszor találkozunk, mindig a fejemhez vág: hogy hétfőn még elmentem azzal, hogy na, majd kedden jövök, és akkor többet nem látott.
- *Mikor kerültél a Buddhista Főiskolára? Egyáltalán honnan hallottál róla?*
- 1994-ben. Hamar Imrétől. Hamar Imre a kínai szakon tanított és egyszer átrontott, amikor néhányan üldögéltünk a japán olvasóban, hogy nincs-e kedve valakinek japánt tanítania a Buddhista Főiskolán? Ez volt az első pillanat, hogy hallottam a Buddhista Főiskoláról. Illetve nem igaz, mert Yvon Bec-vel egyszer voltam a Keleti Károly utcában, és Farkas Pálival váltottam is néhány szót.
- *Ezek szerint a japán nyelv mellé az aikidó rajtad keresztül" gurult be" a Főiskolára pont a megfelelő időben, hiszen a budo szakirány már tervezés alatt állt!?*
- Igen.
- *Felajánlottad, hogy akár aikidót is tanítasz?*
- Eredetileg csak japánról volt szó, de nem sokkal később Farkas Pali szóba hozta a reggeli aikidó edzéseket is, de még nem külön szakként.
- *Először szerényen nemet mondtál, de azután...*

- Nem, végül is érdekelt a dolog. Akkoriban nem volt könnyű, mert vidékről jártam fel Pestre, úgyhogy ez félötös keléseket jelentett, heti háromszor. Macerás időszak volt, ebből a szempontból.

- *Jól érzed magad itt, a Főiskolán?*

- Teljes mértékben.

- *Azt hiszem, hogy Te különösképpen nem veszel részt a tanári gyűléseken meg a belső életben, hanem sokkal inkább az aikidóra meg a japán oktatásra koncentrálsz. Nem foglalsz állást a dolgokban, nem avatkozol bele szinte semmibe.*

- Ez részben azért van, mert én nem vagyok buddhista tanár. Úgy gondolom, hogy a főcsapás mégis csak a buddhizmus. Nem hiszem, hogy nekem az aikidót, ami ebből a szempontból a periférián jeleneik meg, bele kellene kevernem a azoknak a dolgaiba, akik az egészet irányítják. Másrészt mindenkivel jó a kapcsolat, az összes tanárral. Sosem éreztem szükségét, hogy egy adott kérdésben, amiről egyrészt viszonylag keveset is tudok, csak azért kiálljak valaki mellett, hogy azután a másikkal rosszban legyek.

- *Tanítványaiddal elégedett vagy? Egyet nevez meg, aki a legjobb szerinted!*

- Nem, nem. Egyrészt nem teszek ilyet, másrészt nem is tudnék ilyet mondani. Végül is arra vagyok nagyon büszke, hogy nagyon sokan, azok közül, akik megfordultak az aikidó szakirányon, folytatták az aikidót, közülük nem kevesen oktatók lettek, néhányan nagyon sikeres oktatók. Sajnos, kevesen fejezik be, ez tény. A legnagyobb probléma az, hogy a tanulóknak valahogyan fönn kell tartaniuk magukat. Ezért dolgoznak és tényleg tiszteltemélő, hogy többen éjszaka például plakátot ragasztanak, és azután reggel ott vannak az edzésen, és éjszaka megint plakát ragasztás, napközben pedig órákra járnak. Én nem tudom, hogy meddig bírnám így csinálni. De pont azért, mert tudom, milyen nehéz helyzetben vannak, nem vagyok túl követelőző velük szemben. Ha valaki azt mondja, hogy teljesen lepukkant és most nem fog egy hétig járni, akkor ebből nem csinállok problémát.

- *Tehát nem vered meg rögtön?*

- Nem, kiforjra magát az ügy. Még senkit nem kellett elküldenem úgy a szakról, hogy te akkor ki vagy rúgva. Akikkel problémáim voltak, azok egy idő után eltűntek maguktól.

- *Milyen terveid vannak a jövőt illetően a Főiskolán az aikidó szakiránnyal kapcsolatban?*

- Nagyon szerencsés lenne, ha a Testnevelési Egyetem Továbbképző Intézete által hitelesített sportoktatói végzettséget is nyújtani tudná a Főiskola valami kooperációban az említett intézménnyel. Több megbeszélést folytattunk Körtvélyesi Tibivel és Csordás Gáborral ez ügyben, de nem tudom, most hol tartanak a tárgyalások. Óriási előrehaladás lenne, ha ezt a papírost helyben megszerezhetnék a diákok, és nem kellene –a diplomájuk megszerzése után- egy vagy két évet még rááldozni arra, hogy hivatalosan oktathassák az aikidót.

- *Váltsunk egy picit. Science fiction!*

- Nagy tisztelője és lelkes híve vagyok.

- *Rendszeresen olvasol sci-fit?*

- Ma már nem. Mostanság igazán másfelé fordult az én aikidón kívüli érdeklődésem.

- *Mégis, mi felé?*

- Hadd fejezzem be az előző gondolatot! Régebben nagyon sokat olvastam, és a nagy klasszikusokat szerettem igazából. Akit mind a mai napig olvasok –bár azon lehet vitakozni, hogy science fiction-e-, Kurt Vonnegut, nagyon nagy kedvencem. Bizonyos könyvei ebbe a kategóriába tartoznak, de ő azért más. Valamiért az amerikai irodalom áll nagyon közel hozzám. Science fiction-ből persze Asimov, Clarke, a nagyok mind. Majdnem mindent olvastam tőlük.

- *És mi lenne azaz orientáció, ami felé fordultál a science-fiction után?*

- Amatőr programozó és a számítógépek után rendkívül érdeklődő ember vagyok. 1999-ig sosem volt számítógépem, és azt sem, tudtam mi fán terem. Majd 1999-ben már az Egyesület adminisztrációja miatt számítógépet kellett vásárolnom, és akkor megvettem életem első számítógépét, anélkül, hogy bármit tudtam volna róla. Például a vásárlás után, amikor nem tudtam a monitort bedugni a gépbe, fölhívtam az üzletet, hogy nincs összekapcsolva a monitor a géppel, most mi legyen? Ilyen szinten a nulláról kezdtem. Szerencsére nagyon sok gond volt az első géppel, utána kellett olvasnom egy csomó mindennek, amitől elindult egy olyan érdeklődés bennem, ami mára oda vezetett, hogy ha hobbiról lehet beszélni, akkor ez az.

- *Komolyan?*

- Ezen belül –részben a filozófiai érdeklődésemet magammal hozva- a szabad szoftverek világa az, ami nagyon lenyűgöz. A Linux, és nem csak ez, hanem a minden más ezzel kapcsolatban. Főleg a filozófiai vonatkozásai.

- *Mi is legyen az utolsó dobásom? Ja persze: Steven Seagal. Mit szólsz a filmjeihez?*

- Egy filmjét egyszer, amikor nagyon nagy láz volt körülötte, elmentem és megnéztem. Nem is emlékszem, hogy melyiket, de nem tett rám nagy hatást. Szerintem többet lótt benne, mint aikidózott. Aikidós filmjét, tehát ahol kimondottam edzést tart, láttam egyet. Ügyes volt, tehát nem mondanám, hogy rosszul csinálta, de így sem tett rám különösebb hatást. Általában nem tesz rám nagy hatást az, hogyha valaki két méter magas és láthatóan száz kiló, könnyedén dobál nálánál sokkalta kisebb embereket. Ehhez nem kell különösebb technika. Amúgy meg mást nem tudok se pro, se kontra mondani róla. Ő a leghíresebb aikidós, az biztos.

- *Visszatérve az agresszivitásodra, verekedtél már? Vagy csak verni szoktál?*

- Az aikidón belül ez mindig oda-vissza megy.

- *És úgy menet közben beléd kötöttek már egyszer-kétszer?*

- Nem. Semmilyen utcai harcos élményről nem számolhatok be.

- *Hát ezt nagyon sajnálom...*

Pedig mindent elkövettem. Öt éven keresztül éjjéli vonatokon jártam haza a Keleti Pályaudvarról, és semmi.

- *Ugye a szellem, amikor kisugárzik...*

- Én is ezt szeretem gondolni.

- *Köszönöm a beszélgetést!*